

Sortint de l'oblit: Ida Lupino

quaderndelesidees.press/sortint-de-loblit-ida-lupino/

18 de febrer de 2024

ELS INICIS DE LA SEVA CARRERA

Ida Lupino és coneguda per destacar com l'única dona cineasta que va treballar a Hollywood durant la dècada dels cinquanta i la primera dona a realitzar una pel·lícula de cinema negre. Però abans de coronar-se com una de les directors més influents d'aquella dècada, Ida Lupino va començar a la indústria del cinema com a actriu. Tant el pare com la mare d'Ida Lupino eren artistes. El seu pare, Stanley Lupino, era un actor, guionista, ballarí i cantant que procedia d'una família d'artistes de teatre força prestigiosa del Regne Unit, i la seva mare, Connie Emerald, era actriu. Els seus pares la van introduir al món de l'espectacle, i va poder rebre formació a la Reial Acadèmia de les Arts Dramàtiques de Londres, però va ser realment el seu tiet Lupino Lane qui va ajudar Ida a aconseguir un paper d'extra a l'Associació Britànica d'Estudis Internacionals, i així va començar a avançar amb la seva carrera com a actriu.

Ida Lupino i Humphrey Bogart al set de *They Drive by Night* (1940)

La primera aparició de Lupino va ser al film *The Love Race* (1931), i no va ser fins a l'any següent que va acompanyar la seva mare a un càsting i hi va aconseguir el paper principal. Així va ser com va fer el seu debut com a protagonista, quan només tenia 15 anys, a la pel·lícula *Her First Affaire* (1932) d'Allan Dwan, un director amb una gran trajectòria dins del cinema mut que va descobrir estrelles com Mary Pickford o Douglas Fairbanks. L'any següent Lupino apareix a la pel·lícula *Money For Speed* (1933), on Paramount la descobreix, i arran d'això Ida signa un contracte de cinc anys amb la productora. Gràcies a aquest contracte, fa el salt als Estats Units i a Hollywood, on progressa com a actriu. Durant aquella època fa papers secundaris a pel·lícules com *Peter Ibbetson* (1935) de Henry Hathaway, *The Gay Desperado* (1936) de Rouben Mamoulian, *Artists & Models* (1937) de Raoul Walsh, *The Light That Failed* (1939) de William A. Wellman o *The Adventures of Sherlock Holmes* (1939) d'Alfred L. Werker. Però no és fins passats uns anys que Ida Lupino aconsegueix un dels treballs més importants, en el qual es dona a conèixer i agafa cert prestigi, treballant un altre cop amb el director Raoul Walsh a la pel·lícula *They Drive by Night* (1940), on també participa un dels actors més famosos d'aquella època, Humphrey Bogart. Lupino interpreta el personatge de Lana Carlsen, una noia que s'obsessiona d'un home.

Després de diversos papers durant l'època dels quaranta, Lupino és encasellada en un tipus concret de dona: en gran part dels films on participa acostuma a interpretar o dones que han perdut la innocència, amb una personalitat forta i un aire de *femme fatale*, o noies amb un passat tèrbol a causa d'un home o per circumstàncies socials. En els dos casos interpreta dones intel·ligents i astutes. El més destacat de les seves interpretacions és la facilitat per transmetre a través de la mirada sentiments com l'odi, la ira o la desil·lusió, gràcies a la seva fisonomia.

Però malgrat el seu auge com a actriu i després d'haver participat en pel·lícules com *The Sea Wolf* (1941) de Michael Curtiz o *The Hard Way* (1942) de Vincent Sherman a finals d'aquella època, Ida Lupino decideix deixar la Warner per convertir-se en una actriu *freelance* independent. Això fa que durant la dècada dels cinquanta treballi per a diferents productores i tingui l'oportunitat de col·laborar amb grans directors. A causa de la seva imatge estel·lar, que ja he comentat anteriorment, la majoria de les pel·lícules en les quals Ida Lupino participa són pel·lícules de cine *noir* o gènere de thriller. La primera pel·lícula que duu a terme després d'anar-se'n de la Warner és *Road House* (1948), un melodrama de Jean Negulesco on va compartir repartiment amb Richard Widmark i Cornel Wilde, i on interpreta el paper de Lily Stevens, una noia que decideix agafar una feina de cantant en una taverna, i el propietari (Cornel Wilde) s'enamora d'ella, com també el seu millor amic, Jefty Robbins (Richard Widmark).

Gràcies a abandonar la Warner, durant l'època dels cinquanta treballarà amb directors com Nicholas Ray a la pel·lícula *On Dangerous Ground* (1951), Fritz Lang a *While The City Sleeps* (1956) o, més enllà, Sam Peckinpah a *Junior Bonner* (1972).

EMPODERAMENT FEMENÍ DARRERE LES CÀMERES

Ida Lupino en el rodatge de *The Hitch-Hiker* (1953)

Després d'estar quasi més de 15 anys treballant com a actriu per a productores, Lupino es cansa dels papers que li ofereixen, ja que comencen a ser papers repetitius que ella no vol interpretar i els rebutja per falta d'interès, fet que causa que li suspenguin el sou. També es cansa de no ser considerada una megaestrella com altres actrius, així que per aquesta sèrie de motius se'n va de la Warner després de rebutjar un contracte amb aquesta productora. Així doncs, l'any 1947 Ida Lupino juntament amb el seu marit Collier Young, amb qui va contraure matrimoni l'any 1948, funden una productora anomenada The Filmmakers amb la intenció de realitzar cine independent, contra els estàndards de Hollywood, per fer pel·lícules «barates» amb un pressupost menor als 200.000 dòlars, en què es puguin tractar temes socials en el context dels Estats Units, històries reals i temes principalment tabú per a la societat d'aquella època. Tenint clares les seves intencions com a productora, directora i creadora, Lupino va dirigir sis pel·lícules (una d'elles codirigida), en va escriure cinc i va actuar en tres. El seu primer treball com a directora juntament amb la seva productora va ser *Not Wanted* (1949), pel·lícula produïda i escrita per ella. La pel·lícula no havia de dirigir-la ella, la va començar a dirigir Elmer Clifton, però a causa d'una parada cardíaca no va poder finalitzar-la, i Ida Lupino va agafar el relleu. Malgrat que la seva participació en la pel·lícula fos de gran pes, Lupino no va voler ser acreditada com a directora per respecte a Clifton. La pel·lícula es va rodar amb 153.000 dòlars de pressupost i gràcies al seu gran èxit en el recorregut del cinema independent va recaptar un milió a taquilla. *Not Wanted* (1948) està protagonitzada per Sally Forrest, actriu a qui Lupino acudirà per a les seves pròximes tres pel·lícules, que interpreta una jove que s'enamora d'un pianista i, a causa del malestar que té a casa amb els seus pares, decideix abandonar la seva ciutat per seguir el músic, però ell decideix marxar i continuar la seva carrera artística. Després d'això la protagonista s'adona que està embarassada i ha d'afrontar la decisió sobre què farà amb el nadó. Finalment, decideix donar la criatura després de deslliurar-la, però se sent tan culpable de la seva decisió que acaba segrestant un nadó que estava en un cotxet. En aquest cas Lupino

explora l'embaràs fora del matrimoni, la maternitat no desitjada i, en conseqüència, el sentiment de culpa per no voler tenir fills, que apareix sota la pressió social, fet que portarà a la protagonista a un estat de deliri.

Després del seu primer contacte com a directora, aquell mateix any dirigeix la seva primera pel·lícula en solitari acreditada com a tal, *Never Fear* (1949), també coneguda com *The Young Lovers*. Protagonitzada altre cop per Sally Forrest, va ser produïda per Ida mateixa i el seu marit sota la seva productora. La temàtica principal de la pel·lícula és la impossibilitat que té una jove ballarina a causa d'una malaltia com la poliomièlitis. La pel·lícula mostra tot un procés de rehabilitació en el qual Carol Williams (Sally Forrest) intenta tirar endavant i recuperar-se. Per fer aquesta pel·lícula Lupino explora les seves pròpies vivències, ja que ella també va estar lluitant contra la poliomièlitis.

Si les seves primeres dues pel·lícules contenien temàtiques controvertides amb molt de contingut moral i polític a través d'una mirada dura i freda, la seva tercera pel·lícula, *Outrage* (1950), supera totes les expectatives. *Outrage* és una pel·lícula de caràcter modern i atrevit, avançada als seus temps, ja que parla d'una violació; de fet és de les primeres pel·lícules a abordar aquest tema. Lupino ens mostra una parella d'enamorats, l'Ann Walton (Mala Powers) i Bruce Ferguson (Tod Andrews) que volen casar-se. Després d'un sopar amb la família d'ella, el pare accepta el futur matrimoni. L'endemà Ann va a la feina i en sortir és perseguida per un home, que la viola. A partir d'aquest succés traumàtic Ann pateix un dolor psicològic que condiciona la seva vida. Les conseqüències del fet fan que la gent parli sobre el tema i Ann sigui assenyalada i marginada per una societat que qüestiona la dona. Això fa que Ann se senti avergonyida i malament amb si mateixa.

Entremig del que serà el seu gran èxit, dirigeix *Hard, Fast and Beautiful* (1951), la història de Florence Farley (també interpretada per Sally Forrest), un prodigi del tennis a causa de l'ambició de la seva mare Millie Farley (Claire Trevor), que ha planejat la seva carrera com a tenista perquè arribi a ser la millor. Però això es posa en dubte quan Florence Farley vol deixar la seva carrera per estar amb un home a qui estima.

Després de dirigir aquests quatre llargmetratges, Lupino dirigirà el que és la seva obra més reconeguda, per ser la primera pel·lícula de cinema negre dirigida per una dona: *The Hitch-Hiker* (1953). La història està basada en fets reals i és la primera pel·lícula on Lupino no parla de temes purament femenins, sinó al contrari, retrata la violència i el comportament masculí. Roy Collins (Edmond O'Brien) i Gilbert Bowen (Frank Lovejoy) decideixen deixar la ciutat per dirigir-se cap a Mèxic i durant el camí recullen un autoestopista, Emmett Myers (William Talman), però més endavant veuran que és un assassí psicòpata que està en crida i cerca per la policia, i a partir d'aquí són amenaçats per Myers, que els obliga a portar-lo fins on ell vol. Lupino juga durant tot el film amb la tensió constant, la vida i la mort. La pel·lícula s'adapta al format de la *road movie* i el barreja amb elements típics del thriller i del cinema negre.

Finalment, Lupino dirigeix la que serà la seva penúltima pel·lícula, *The Bigamist* (1953), una peça realment especial dins la seva filmografia, no només per la seva elegància formal, que no havíem vist abans a les seves pel·lícules, sinó perquè és la primera pel·lícula on Lupino s'atreveix a dirigir-se a si mateixa. Encarna un dels personatges principals de la pel·lícula, Phyllis Martin, l'amant de Harry Graham (Edmond O'Brien). Així com ja passava a *Not Wanted* (1949), on Lupino primer ens ensenya el conflicte del personatge en el seu moment més dèbil i després ens explica com el personatge ha arribat fins a aquell punt, a *The Bigamist* (1953) utilitza el mateix mecanisme. Durant els primers minuts de la pel·lícula veiem Eve Graham (Joan Fontaine) i Harry Graham (Edmond O'Brien), una parella que vol adoptar un fill i decideix anar a una agència d'adopció, i allà el director de l'agència, Mr. Jordan (Edmund Gwenn), els diu que hauran d'accedir a la seva vida privada. Davant d'això Harry Graham reacciona amb una cara que fa sospitar Mr. Jordan, el qual procedeix a investigar-lo. Mr. Jordan acaba descobrint que Harry Graham té una doble vida i està casat amb Phyllis Martin, amb qui té un fill.

Fotograma de la pel·lícula *The Bigamist* (1953) (Ida Lupino i Edmond O'Brien)

Un cop més, l'interessant de la pel·lícula és la perspectiva en la qual Lupino retrata temes com l'adopció, la maternitat o l'embaràs en solitari, ja que quan Phyllis Martin es queda embarassada, Harry Graham no ho sap fins al cap d'uns mesos, quan decideix tornar-la a veure. Tot i la notícia de l'embaràs, Phyllis li fa entendre que ella no necessita a ningú i que sap cuidar-se sola, i li proposa que es desentengui del nadó i que sigui lliure. Malgrat la proposta, Harry Graham vol encarregar-se d'ella i del nadó. En aquest sentit, el personatge interpretat per Ida Lupino vol mostrar amb normalitat la figura de la mare soltera i independent per voluntat pròpia. Sens dubte *The Bigamist* (1953) és la pel·lícula més icònica de la directora per com explora el tema de la bigàmia.

Després dels seus dos grans èxits, *The Hitch-Hiker* (1953) i *The Bigamist* (1953), l'any 1955 la productora The Filmakers va tancar i Lupino va decidir deixar el cinema per començar a dirigir episodis per a la televisió, mentre paral·lelament continuava amb la seva carrera com

a actriu. Així com Lupino s'havia autodefinit com la Bette Davis dels pobres, en l'àmbit de la direcció també es va autodefinir com la Don Siegel dels pobres.

EL SEU PAS PER LA TELEVISIÓ

A mitjans dels 50 i durant gran part de la seva carrera, Lupino s'endinsa al món de la televisió i les sèries com a actriu i com a directora. Com a actriu protagonitza juntament amb el seu marit Howard Duff la sèrie de comèdia *Mr. Adams and Eve* (1957-1958), en la qual interpreten un matrimoni d'estrelles. I, com a directora, durant gran part dels anys cinquanta i seixanta dirigirà episodis de sèries com la d'Alfred Hitchcock, *Alfred Hitchcock presents* (1962-1963), l'episodi «The Masks» (1964) de la sèrie *The Twilight Zone* (1959-1964) o la sèrie *Bewitched* (1964-1972).

Entremig d'aquesta etapa televisiva Lupino dirigirà el que serà la seva última pel·lícula, *The Trouble with Angels* (1966), protagonitzada per l'actriu Rosalind Russell amb Hayley Mills i Gypsy Rose Lee. La pel·lícula passa en un internat per a noies i mostra el dia a dia de dues internes que no paren de fer malifetes, fet pel qual la mare de l'internat intentarà d'eliminar les males conductes.

L'última sèrie on Ida Lupino apareix és a *Columbo: Swan Song* (1974), interpretant una dona gelosa d'un cantant de gòspel, encarnat per Johnny Cash, que es vol desfer d'ella.

TEMÀTIQUES: LA CONDICIÓ FEMENINA

La gran aportació de Lupino al cinema són les seves temàtiques que aborden temes tabús per a la societat de l'època. Si analitzem la perspectiva en què Lupino les roda, veurem com ella ens intenta mostrar realitats, situacions i contextos que eren més freqüents del que es pensava a l'època, sense jutjar explícitament. Efectivament, si Lupino volia retratar aquestes realitats, és que hi havia un rerefons reivindicatiu i de visibilitat d'aquests conflictes condicionats per la generació d'aquells temps. Abordar la condició femenina des de la humanització o des de l'enteniment no havia estat tractat amb freqüència dins del cinema, i això és el que ens broda Ida Lupino amb les seves pel·lícules.

Els seus grans treballs com a directora van propiciar que es convertís en la segona dona admesa pel Sindicat de Directors d'Estats Unit, així com la segona realitzadora de cinema independent després de Dorothy Arzner, en ambdós casos. A causa de les temàtiques de caràcter social i femenines, també se la considera pionera en la realització de cinema profeminista.

ÚLTIMA ETAPA

Finalment i al cap de quasi 50 anys, Lupino decideix jubilar-se i la seva carrera com a actriu finalitza l'any 1978 després de protagonitzar la pel·lícula *My Boys Are Good Boys* (1978).

L'any 1984 Lupino se separa del seu marit Howard Duff i anys més tard li detecten un càncer de còlon. Mentre era tractada del càncer, Lupino pateix un ictus que posa fi a la seva vida el 3 d'agost de 1995 a Los Angeles.

Sens dubte, Ida Lupino va marcar un abans i un després dins el cinema. Gràcies al revisionament constant de la història del cinema i de la restauració i conservació de pel·lícules, figures importants com Lupino no queden en l'oblit i són reivindicades com a artistes significatives dins d'una època de canvi i transició. És indiscutible el que aporta la seva obra en l'àmbit social, polític i moral, així com la representació constant de les dones dins una societat patriarcal. Tant ella com les seves pel·lícules són una mostra d'empoderament femení.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre un butlletí amb els nous articles que publiquem envia'ns el teu correu electrònic i et subscriuràs a la Newsletter de Quadern.

Quadern de les ideesCapital Natural

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Martina Vilella Cuadrado

Martina Vilella Cuadrado (Barcelona, 2000) ha estudiat el Grau en Cinematografia a l'ESCAC i posteriorment un màster d'Estudis de Cinema i Cultures Visuals. Ha participat en diversos curtmetratges com a sonidista i ha estat seleccionadora oficial al festival de cinema jove l'U22.